

تهنگزهی سیاسی شیعه؛ شهقام بهرامبهر شهقام

15-08-2022

نووسه‌ره‌گان

د. یاسین ته‌ها

کورتیه : ده‌رته‌نجام و داهاتووی بنبهستی سیاسی له عێراق

يەك رۇژ دواي ئوھى كادىران و بنكەي جەماوھى لايھەكانى چوارچىوھى ھاوتائھەنگى شىعە (12ى ئاب)، لە بەرامبەر مانگرتووان و خۇپپىشاندىرانى سەدر لە ناوچەي سەوز و دەورووبەرى تەلارى پەرلەمان، ھاتتە سەر شەقام، جارىكى دىكە موقتەدا سەدر بېرايدا بەشىوھەكى بەفراوانتر پەنا بۇ شەقام و رىكخستنى "خۇپپىشاندىنى مليۇنى" بات. ئەمەش بەھىواي ئوھى كە گومانى ھاوتاي و ھاوتائىسى ھەردوو جەمسەرە شىعەيەكە لە كارتى بەكارھىنئانى شەقامدا بەلايەكدا بخت. ئەم پەنا بىردەنى ھەردوو جەمسەرە ناكۆكەش بۇ شەقام، دەرئەنجام و دەرھاوئىشتەي بىنەستى سىياسى و دەورووبەرى 10 مانگ كىشىمەكىش و مەللىنئىيە بۇ يەكلەيىكردنەوھى ھاوكىشەي حكومتى نوپى عىراق. ھەرۈھە لە كاتىكىشىدايە كە مەترسىيەكانى پىكدادانى چەكدارى بەرادەبەكى بەرچاۋ پاشەكشەي كردوو، ئوويش پاش ئوھى لەسەرەتاي قەيرانەكەوھە زۇرچار ۋەك مەترسىيەكى گەورەي گرىمانەيى دەردەكەوت.

رەوتى سەدر و رىكخستنە سىياسىيەكەي (البنيان المرصوص) تەوژمىكى عەقىدەيى سىياسى ھەرەمىيە. خاوەن بنكەيەكى جەماوھى بەرفراوانى گوپراپەلىشە و، بنكەبەكى كى گەورەي جەماوھ و خۇپپىشاندىرى خۇيىنگەرمىشى لە پائتەختدا ھەبە كە خەلكى شارۋچكەي سەدرى بەغدان. لە بەرامبەرىشدا لايھەكانى چوارچىوھى ھاوتائھەنگى زياتر نوئىنەرايەتى ئەو ھىزە شىعەنە دەكەن كە ئەزموونيان لەسەر ھاتتە شەقام (جگە لە حەكىم) كەمە. ھەرۈھە زياتر ئەوانەن كە لە ناو دامودەزگاكاني دەولەتدان و دەچنەوھە سەر "چىنى نىوھپاست". ئەم جىاوازيبەش بەروونى لە چالاكىيەكانى سەر شەقامى ھەردوو بەرەكەدا ديارە. بۇ نمونە لە كاتىكدا سەدرىيەكان گەلەرى بوون و سادەيى و خاكىبوونى زياتريان پىوھە ديارە، ھەرۈھە خۇپپىشاندىران ۋەك تايەتمەندى خۇيان دەبىن، كەچى خۇپپىشاندىرانەكانى چوارچىوھى ھاوتائھەنگى زياتر لە راھىنان و مەشقى گرووپە چەكدارەكان دەچىت، چونكە زۇرىنەيان ئەو كارمەندانەي حەشىدى شەعبىن كە لە نۇرەي بەجىھىنئانى ئەركى سەربازى لىواكانيان لە مۆلەت و پشوو مائەوھەدان. ئەم چەكدارە گەنجانە كە جلوبەرگ و تەمەن و جموجوليان زۇر ھاوشىوھەيە، لە كاتى ھوتاف كىشان و لەبەردەم زوومى كامىراكانىشدا خاوەن دروشمى ھاوبەش و بەگرتوو نىن. ھەرەبەكەشيان دەچنەوھە سەر ستايشكردنى سەركردەي گرووپەكەي خۇي. ھەشيانە ھىندە بە زۇرەملن ھاوتوو لىي تىكچووھە ھاواردەكات "نەخىر بۇ عىراق" يان "بەلئى بەلئى بۇ كازمى"!

ناكرىت ئەو دابەشىوونە سىياسىيەي ئىستاي ناومالى شىعە و ئەو جەمسەرگىرىيە لەسەر دەسەلات درووست بووھە و پاشان پەپىوھەتەوھە بۇ شەقام، بەدەر لە پىكھاتە و سرووشتە كۆمەلەتتەيەكەي لايەنگران و بنكە جەماوھىيەكەي ھەردوو جەمسەرەكە تەماشىا بكرىت؛ شوپىنكەوتەكانى سەدر زياتر شىعە ھەزارەكان و چىنە پەراويزخراوھەكانى پارىزگاكاني باشوور و شارى بەغدان. ئەم كوتلە مرۇبىيە شىعەيە لە سەردەمى باوكى سەدرىشدا، ژمارەبەكى كەمىيان پارە و داھاتيان دەگەبىشتە رادەي خومس و زەكات دان، ھەر لەبەر ئەوھە ھەندىكجار ۋەك تانەو تەشەر، رىكابەرەكانى (محمد صادق الصدر) پىيان گوتووھە "مەرجەي ھەزارەكان". لە كاتىكدا ئەمە بۇ رەوتەكە گرىنتى كۆكردنەوھى جەماوھىيەكى گوپراپەل و بزىو و پىر خروۇشە كە تەنيا چاوپەرىي فەرمان دەكات. لەبەرامبەرىشدا حىزبى دەعوھى مالىكى بۇ نمونە، نوئىنەرايەتى نوخبەي شىعەي قات لەبەر دەكات يان ئەو سوودمەندانەي لە ھەردوو وىلايەتەكەي ناوبراودا (2014_2006) بوونەتە خاوەن پىنگە و بەرزەوھەندى لە دەزگاكاني دەولەت. بىنەمالەي حەكىمىش دەچنەوھە سەر "شىعەي ئەرىستۆكرات"، ئەم دوو لايەنەش ئوھى ھەپانە ۋەبەرھىنئانى لەسەر بىكەن بۇ خروۇشانى سەرشەقام، گەنچە چەكدارەكانى حەشىد و كارمەندانى گرووپەكانى كە ھەر دەجوولئىنەوھە ئاشكرا دەبن. ئەو دوو جارەشى كە ھەوليان داوھە جموجولى جەماوھى دروست بىكەن، زياتر بەلایى نمايشدا شكاوھەتەوھە تا خۇپپىشاندىران.

ھەردوو بەرە شىعەيەكە پىياناوپە دەتوانن جەماوھى خۇيان كۆ بىكەنەوھە و ئىستاش لە ھەولى ئەوھەدان، بەلام لە دەرەوھى ئەوان زۇرىنەيەكى بىدەنگ ھەن كە يان بەشدارى ھەلئىزاردنئان نەكردووھە، يان تشرىنئىيە خۇپپىشاندىرانەكانى پاران و بەشدارى و بوچوونى ئەمانەش بە گرىنگ تەماشىا دەكرىت بۇ ئوھى تاي تەرازووي ھىز لە نىوان ھەردوو جەمسەرەكەدا بە لايەكدا بخت. ھەلبەت لەبەر ئەوھى موقتەدا سەدر بانگەشەكانى ياخيگەرەنەبە و جاروبار باسى گۆرىنى سىستەم دەكات و رەخنەي توندى لە دەسەلات ھەبە كە خۇي بەشىكى سەرەكى بووھە تىيدا، چانسى زياترى ھەبە لەدەرەوھى بازنەي خۇي ھاوسۇز كۆ بىكەنەوھە، بە بەراورد بە رىكابەرەكانى كە ھەلگىرى دروشمى پارىزگارى لە دەستوور و دەولەتن. چونكە ئەوھە روونە كە بىزارى و تورەيى جەماوھىيە لەم سىستەم و دەولەت لە بەرزترىن ئاستىدايە، ھەر بەم ھۆبەشەوھە بەردەوام رىزەي بەشدارى لە ھەلئىزاردنەكان بەرەو پاشەكشە دەروات و دوو سالى بەر لەئىستاش راپەرىن و ياخيوون لە دژى سىستەم و "كۆمارى 2003" بە كوشتارىكى گەورە سەركوت كرا.

گومان زۇرە، كارتى شەقام كە ئىستا كارو كاردانەوھەيە، بىتوانئىت مەللىنئىكە بەلايەكدا بخت، چونكە راستە شەقام و خۇپپىشاندىرى سەدرى پىرۇسەي چوارچىوھى ھاوتائھەنگىيان بۇ دانانى مەمەد شىعە سودانى لە سەرۋاكيەتى ۋەزىران پەكخست، بەلام جگە لە شەقام، كارتەكانى؛ چەك، پارە، قەزا، لە دەرەوھى ئەوانىش راي مەرجەعىيەت و كارىگەرىي و نفوزى ئىران، رۆلى گرىنگيان ھەبە لە ھاوكىشەي حوكمىرانى عىراقدا و لە دوو سالى رابردووشدا ھەر ئوھى حكومتى عەبدولمەھدى كۆتايى پىن ھىنا، ھەر ئەوھەش نەبىھىشت بەدەستھىنئانى زۇرىنەي لە لايەن سەدرەوھە بەكسان بىتت بە كۆنترۆلكردنى تەواوھتى دەسەلات!

بۇ سەدرىيەكان لە پاش كىشاندىنەوھى فراكسىيۇنەكەيان (73 كورسى) لەپەرلەمان و سووتاندىنى كارتەكەيان لە دەسەلاتى ياسادانان،

بۆزاردەي ئەوتۆ ئەماوہ جگہ لہ شہقام، بۆ ئەم رەوتہ شیعییہ لہ ئیستادا ہہموو کارت و گوشارہکان ہہر دہچنہوہ سہر شہقام، تا ئەوکاتہی چارہسەرئیکی مامناوہند لہ دانوستانہکاندا دہردہکەوئیت، بەئام بۆ چوارچئوہی ہاوتانہنگی ئالنگاری گہورہ ئەوہیہ بیسہلمینن شہقام تہنہا مولکی سہدر نیہ، ہیچ نہبیت ہہردوولا لہ پرووی جہماوہرییہوہ ہاوتان. سہلمانندی ئەمہش دہوہستئتہ سہر گیمہکانی دیکہی یاری جوولاندنی بنکہ جہماوہرییہکانیان.